

ками міністрам доводиться „не тішити себе ілюзіями“? При такій непевності ніяка планова робота неможлива.

Нема потреби зазначати, що вина за теперішнє становище падає виключно на минулу виборчу політику. Своім поступованням під час недавніх виборів ті, що робили вибори майже свідомо веди до того наслідку, з яким тепер доводиться рахуватись.

Краща не схотіла дати правої більшості, й вийшло ні те, ні се. Маємо в Думі правих, лівих, поступовців, кадетів, націоналістів і соціалістів а Думи нема. Очевидно, що й всі заходи до утворення центру не дадуть ніякого наслідку.

„Герой наших днів“^{*)}

(Своєю творчістю Івана Франка).

Що в моїй пісні біль і жалі, і туга—
Що лиш тому, що склалося так життя.
Та є в ній брате мій, що нуга друга:
Надія, воля, радісне чуття...

Я син народа,
Що вгору йде, хоч був запертий в злоч.
Мій поклик: праця, щастя і свобода;
Я є мужик, про-лог—не епілог

Ів. Франко.

Єсть гарна російська приказка: „скажи мнѣ, съ кѣмъ ты знакоми, и я скажу кто ты таково“. Іншими словами кажучи, ні на чому не вияляється, може, так виразно особистість людини, її симпатії та антипатії, та й взагалі вся вдача її, як на добірانی собі людей до впадобы, до товаришування й приятелювання. *Smilis similis gaudet*,—кожен собі приятелів та знайомих до душі добірає, і, певна річ, цим самим виявляє й свою власну душу, тобто свої впадобання, свій смак, своє внутрішнє я. От через це й можна сказати: які знайомості, така й людина,—тобто добірання знайомих стає за одну з найхарактерніших прикмет людини, за виявок її особистості: по приятелях саму людину пізнаємо.

Той самий спосіб пізнавання, що й звичайних людей, можемо прикласти й до пізнавання письменників, тільки переіначивши трохи згадану приказку. „Знайомі у кожного письменника—це насамперед дієві люди в його творах, герої його творчості—і от до письменника ми можемо обернутись з таким словом: „скажи, хто у тебе, в твоїх творах, герої, чією долею ти цікавишся найбільше—і ми скажемо, хто ти сам єси. На підставі того нехитрого матеріалу ми зможемо дізнатись, яке у тебе розумове й моральне обличчя, яка вдача—не тільки як людини, але й, головним чином, як письменника та діяча громадського“. Річ певна, що зовсім не треба удаватись до письменника з отаким запитанням й вимагати на його відповіді: її, відповідь оту, ми маємо перше, ніж саме питання поставимо, до того ж відповідь документально, мовляв, засвідчену й зафіксовану—в творах письменника. До них і треба обернутись, щоб

своєю цікавістю задовольнити. От з таким питанням сиробуємо підійти й до творів Франка, щоб од його самого довідатись, хоча б у загальних рисах, з ким довелось нам спіткатись.

Одну збірку своїх творів Франко охрестив—„В поті чола“. Думаю, що не позверхова краса та принадність такого заголовка спокусила автора, бо чим-чим, а нахилом до зверхніх оздоб та ефектів він не грішний. Отже в наведеному заголовку виявилось, на мою думку, бажання автора висловити внутрішній зміст і суть своїх творів, і—правду треба сказати—ледве чи й можна уявити або вигадати кращу загальну формулу, яка об'єднала б і кількома словами охарактеризувала всі твори нашого письменника, яка краще б вимовила про їхню суть, значіння й напрям. „В поті чола“—аф-ризм цей можна поставити за епіграф до всіх Франкових творів, під таким заголовком сміливо б можна друкувати повну збірку всього, що написав він на своєму віку... Життя „робучого люду“, беручи вираз цей, певна річ, не у вузько-професійному чи класовому розумінні, а в тому широкому, що охоплює всіх, хто власною працею шматок насущного хліба собі заробляє—це життя переважно, коли не цілком, притагає увагу Франка і таке життя письменник малює правдиво, тямуючою рукою справжнього художника. „Робучий люду“—це гурт знайомих у нашого письменника і він глибоко і твердо вірить,

Що не Ваард, борець непоборимий,
Не дов-Жуан, жлілочих серце по дімк
Героєв наших днів, а продуцент о робітничк^{*)}

Таким чином ми знайшли, хто у Франка герої, який у його гурт „знайомих“. Але для нас так само не абиякої ваги річ—зараз же дізнатись, як письменник ставиться до своїх „знайомих“, як він дивиться на тих, мовляв його ж такі словами, „героїв наших днів“. І в позитивній, і в негативній формі теж кат-горичну відповідь дав наш письменник, таку категоричну, що ніякої нещевності вона викликати не може. З одного боку—

Хоч порох чоловік, та вірю я в той порох
Я твердо вірю в труд його могутий,
В ті мильйони не-свалющих рук,
І твердо вірю в люльчий ум робучий
І в ясний день по ночі горя й мук^{**)}.

А з другого—вже з біографії Франка ми знаємо, що нелюдське знущання вчителя-ката з прот-типу нашого письменника, з малого Мир-на, стало йому „першим насінням обурення, по-го, ди і вічної вражди против уського неволення та тиранства“^{***)}.

Маючи відповіді і на друге з попередніх питання, лишилось нам ще одно—яких способів уживає письменник, малюючи своїх героїв і взагалі зодягаючи думки свої в одежу слова? І на це маємо так само певну відповідь:

Не час тепер ховати
Поганих струнів. Смілою рукою
Роскрити їх треба, нимо встиду й болю
Все гняль нещадно з тла виривати^{***)}

*) Франко—„З вершин і низин“, 226.

**) Ibid, 248.

***) Франко—„В поті чола“, 61.

****) „З вершин.. 158.

*) Цього року, як відомо нашим читачам, має святкуватися ювілей 40-літній і літературної діяльності ветерана нашого письменства, Івана Франка. Маючи на увазі дані низку статей про заслуженого письменника, розпочинаємо цю загальною вступною характеристикою.

От тепер, коли хоч у загальних рисах ми дізналися, з кого складається гурт „знайомих“ у нашого письменника, як він до їх ставиться й як ті стосунки виявляє—тепер нам далеко легше й зручніше буде охопити величезне літературне надбання Франкове, до того ж розкидане й розпорошене по всяких давніх виданнях. Користуючися з тих попередніх відомостей наче з провідних ниток, легше нам і розглянутись серед змісту численних творів найвизначнішого нашого письменника за останні часи.

Сергій Єфремов.
